Valiokunnan mietintö StVM 10/2019 vp─ HE 65/2019 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista Pohjoismaiden välillä tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laeiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 3 §:n ja eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista Pohjoismaiden välillä tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laeiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 3 §:n ja eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta (HE 65/2019 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- neuvotteleva virkamies Eila Mustonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- ryhmäpäällikkö Jenni Kangas, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
- asiantuntija Saija Vähäkuopus, Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry
- tutkimuspäällikkö Juha Kurtti, Tehy ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:
- ulkoministeriö
- oikeusministeriö
- opetus- ja kulttuuriministeriö
- maa- ja metsätalousministeriö
- Ruokavirasto
- Suomen Eläinlääkäriliitto ry
- Suomen Lääkäriliitto ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista Tanskan, Suomen,

Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen. Sopimus on muutoksen jälkeen nimeltään sopimus eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien ammattipätevyyden tunnustamisesta sekä eräitä terveyden- ja sairaanhoidon ammattihenkilöitä koskevien valvontatietojen vaihtamisesta Pohjoismaiden välillä.

Sopimuksen tarkoituksena on poistaa päällekkäisyys ammattipätevyyden tunnustamista koskevan direktiivin kanssa siten, että sopimuksessa tarkoitettuihin ammatteihin sovelletaan ammattipätevyysdirektiivin tunnustamisjärjestelmiä.

Hyväksyttäväksi ehdotettu valtiosopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun kaikki sopimusvaltiot ovat ilmoittaneet Ruotsin ulkoministeriölle hyväksyneensä sopimuksen. Esitykseen sisältyy lakiehdotukset sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain muuttamisesta. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä tehdyn terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista tehdyn niin kutsutun Arjeplog-sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen (jäljempänä *muutossopimus*). Vuodesta 1993 voimassa ollut sopimus sisältää määräykset ammatinharjoittamisoikeuksien vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä valvontatietojen luovuttamisesta Pohjoismaiden välillä.

Muutossopimuksen tavoitteena on selkeyttää ammattipätevyyksien tunnustamisjärjestelmää niin, että sopimuksen päällekkäisyys ammattipätevyyden tunnustamista koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2005/36/EY, jäljempänä *ammattipätevyysdirektiivi*) kanssa poistetaan. Muutossopimuksen mukaan sopimuksessa tarkoitettuihin ammatteihin sovelletaan ammattipätevyysdirektiivin tunnustamisjärjestelmiä. Lisäksi sopimuksen soveltamisala laajennetaan Pohjoismaiden kansalaisista EU- ja ETA-maiden kansalaisiin yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi. Eläinlääkärit poistuvat kokonaan sopimuksen soveltamisalan piiristä. Muutossopimus sisältää myös valvontatietojen vaihtamista koskevia määräyksiä.

Valiokunta toteaa, että ehdotetut muutokset Pohjoismaiden välillä tehtyyn sopimukseen sekä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin (559/1994) ja eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annettuun lakiin (29/2000) selkeyttävät ammattipätevyyksien tunnustamiskäytäntöjä Pohjoismaissa ja yhdenmukaistavat niitä ammattipätevyysdirektiivin menettelyiden kanssa. Lisäksi muutokset ovat kannatettavia ammatinharjoittamisoikeutta Pohjoismaissa hakevien ammatinharjoittajien yhdenvertaisen ja tasapuolisen kohtelun näkökulmasta. Valiokunta puoltaa muutossopimuksen hyväksymistä ja lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Sopimuksessa ammattipätevyysdirektiivin mukainen vastavuoroinen tunnustaminen ulotetaan koskemaan myös Färsaaria ja Grönlantia niiden terveydenhuollon ammattien osalta, joita koulu-

tetaan kyseisillä itsehallintoalueilla. Näitä ammatteja ovat sairaanhoitaja, hoiva-avustaja ja lähihoitaja. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että hoiva-avustaja ei ole terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö. Suomen tutkintojärjestelmä ei tunnista hoiva-avustajan tutkintoa, vaan hoiva-avustajan koulutus perustuu eräiden ammatillisten tutkintojen osien suorittamiseen ja koulutussisällöt vaihtelevat koulutuksen järjestäjien välillä. Valiokunta pitää tarpeellisena, että hoiva-avustajien asemaa seurataan siitä huolimatta, että Färsaarilta ja Grönlannista ei ole juuri hakeutunut ammattihenkilöitä Suomeen.

Esitetyn sopimusmuutoksen jälkeen automaattisen tunnustamisen piiriin kuuluvissa ammateissa ammatinharjoittamisoikeus myönnetään vain ammattipätevyysdirektiivin ja direktiivin toimeenpanoa koskevien kansallisten säädösten nojalla. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä automaattisen tunnustamisen piiriin kuuluvat lääkärin, hammaslääkärin, proviisorin, sairaanhoitajan ja kätilön ammatit. Ammattipätevyysdirektiivin mukaan automaattiseen tunnustamiseen perustuva ammatinharjoittamisoikeus myönnetään toisessa EU- tai ETA-valtiossa suoritetun koulutuksen ja saadun tutkintotodistuksen perusteella. Automaattisen tunnustamisen piiriin kuuluvissa ammateissa muutossopimus aiheuttaa ammatinharjoittamisoikeuden myöntämisessä muutoksen vain niiden henkilöiden osalta, jotka ovat suorittaneet koulutuksen muussa kuin EU- tai ETA-valtiossa. Voimassa olevan sopimuksen perusteella tunnustamiseen on edellytetty toisen Pohjoismaan myöntämää voimassa olevaa ammatinharjoittamisoikeutta, joten ammatinharjoittamisoikeus on voitu myöntää myös kolmannessa maassa suoritetun koulutuksen perusteella.

Muut kuin automaattisen tunnustamisen piiriin kuuluvat terveydenhuollon ammatit kuuluvat ammattipätevyysdirektiivin yleisen tunnustamisjärjestelmän piiriin, jossa hakijan koulutusta verrataan vastaavaan suomalaiseen tutkintoon. Jos koulutuksessa on olennaisia eroja, hakijalle voidaan määrätä korvaavia toimenpiteitä ammattipätevyyden saavuttamiseksi. Valiokunta toteaa, että sopimuksen mukainen tutkinnon tunnustaminen ja lupamenettely on ollut sujuvaa niissä terveydenhuollon ammateissa, joissa tutkintokoulutuksen on todettu olevan samankaltaista Pohjoismaissa. Sopimusmuutos tulee muuttamaan yleiseen tunnustamisjärjestelmään kuuluvien ammattien laillistamis- ja nimikesuojausasioiden käsittelyä etenkin niissä tilanteissa, joissa joudutaan määräämään korvaavia toimenpiteitä tai pyytämään oppilaitoksilta lausuntoja. Hallituksen esityksen mukaan sopimukseen sisältyvät ammatit ovat kuitenkin jo sopimusta tehtäessä katsottu yhteneviksi, joten olennaisia eroja tutkintojen välillä ei välttämättä ole eikä korvaaville toimenpiteille siten ole todennäköisesti tarvetta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että toisesta Pohjoismaasta Suomeen tulevien yleisen tunnustamisen piirissä olevien ammattihenkilöiden ammatinharjoittamisoikeuden myöntäminen ja liikkuvuus säilyvät muutossopimuksen voimaantultuakin mahdollisimman sujuvina. Tämä edellyttää tutkinnon tunnustamisen käsittelyprosessien kehittämistä ja käsittelyprosessin riittävien resurssien varmistamista. Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota potilasturvallisuuden kannalta tärkeiden valvontatietojen vaihtamisen toimivuuteen sopimusvaltioiden välillä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Valiokunnan mietintö StVM 10/2019 vp

Eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 65/2019 vp tarkoitetun sopimuksen.

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 65/2019 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen.

Helsingissä 19.11.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anu Vehviläinen kesk
jäsen Pekka Aittakumpu kesk
jäsen Kim Berg sd
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Noora Koponen vihr
jäsen Merja Kyllönen vas
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk (osittain)
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Juhana Vartiainen kok
varajäsen Terhi Koulumies kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen